

Az emberkereskedelem a rabszolgaság korunkban tapasztalható változata. Magas profittal járó, ám mégis alacsony kockázatú vállalkozás. A belőle származó hatalmas mennyiségű pénz lehetővé teszi, hogy a bűnszövetkezetek gazdasági, társadalmi vagy akár politikai hatalmat szerezzenek, és befolyásolják a világ működését. A modern rabszolgaság elleni harc során gyakran figyelmen kívül hagyják a kényszermunkát, mint az emberkereskedelem egyik létező és elterjedt formáját, ezáltal nemcsak az áldozatok támogatásra és védelemre vonatkozó jogai sérülnek, de sokat veszít maga a társadalom és az állam is. A szerző három gazdasági ágazat (mezőgazdaság, építőipar és textilipar) olyan konkrét példáit mutatja be, ahol nyilvánvaló a kényszermunka jelenléte.

BEVEZETŐ

Az emberkereskedelem a rabszolgaság modern változatának tekinthető. Becslések szerint a nemzetközi szervezett bűnözés második legjövedelmezőbb ágát képezi. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal (ILO) adatai szerint a kényszermunka profitja eléri az évi 32 milliárd dollárt [ILO 2005: 55].

Az emberkereskedelem súlyosan sérti az emberi jogokat: fenyegetést, erőszakot alkalmaz, megalázza és függő viszonyba kényszeríti az egyént. Hatást azonban nemcsak az áldozatokra gyakorol, aláássa a lakosság egészségét, biztonságát, veszélyt jelent annak egészére. A bűnözés e formája, a benne megforgatott hatalmas mennyiségű anyagi eszköz révén a magas szintű politikát is befolyásolhatja, így belülről pusztítja a társadalmat. A bűnüldöző hatóságok és egyéb érdekelt felek közt felbukkanó korrupció az emberkereskedelem áldozatait újfent áldozattá teszi, ahelyett, hogy a hatalom számukra védelmet és segítséget biztosítana.

Mostanra már szinte a világ minden országa tett valamilyen lépést az emberkereskedelem megfékezésére, kisebb-nagyobb sikerrel. Nemzetközi szinten nagy előrelépést jelentett, amikor az ENSZ Közgyűlése 2000-ben elfogadta a *Nemzetközi bűncselekményekről szóló egyezményt*, amelynek egyik kiegészítő jegyzőkönyve az emberkereskedelem elleni harcról szólt, amit ma már csak „Palermói protokollként” emlegetnek.¹ Ez az egyezmény – az emberkereskedelem történetében először – egységesen határozta meg az emberkereskedelem definícióját.² Ezt követően az államok sorra hozták létre emberkereskedelem megakadályozására irányuló jogszabályokat.

A tanulmány a TÁMOP-4.2.2.B-10/1-2010-0023 projekt keretében kapott támogatással jelenik meg.

1 UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime.

2 2012. július 27-ig 151 állam ratifikálta a Palermói protokollt.

Az EU első emberkereskedelem elleni irányelve, amely 2011 áprilisában született meg [Európai Unió 2011], az emberkereskedelmet a következőképpen határozta meg: „a kizsákmányolás magába foglalja a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, a kényszer munkát vagy -szolgáltatásokat, a koldulást, a rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgaságot is, ideértve a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást és a szervek kivételét” [Európai Unió 2011: 2 (2) cikk]. Ide értendő a kényszerházasság vagy illegális örökbefogadás is, „amennyiben ezek megfelelnek az emberkereskedelem tényállási elemeinek.” [Európai Unió 2011]

Mivel az emberkereskedelem illegális tevékenység, nehéz megmondani, pontosan mennyi áldozatot is szed évente, milyen profitot termel, és milyen hatással van a gazdaságra. Erre vonatkozóan csak becslések léteznek. A visszaéléseket, megaláztatást, meggyalázást, erőszakot, az elvesztegetett éveket azonban lehetetlen számokban kifejezni. Az emberkereskedelem elsősorban az emberi jogok megtiprása és ezért az elkövetőket ennek megfelelően kell megbüntetni, az áldozatoknak pedig meg kell adni a megfelelő segítséget és védelmet. Az emberkereskedelem hatást gyakorol a gazdaságra, hiszen az elmaradt bér, a be nem fizetett adók és szociális járulékok, de akár az áldozatoknak nyújtott segítségre elkülönített pénz mind az államkasszát kurtítják. Ezért az emberkereskedelem elleni küzdelem nemzeti érdek.

A pénzügyi és gazdasági válság is hozzájárult az emberkereskedelem növekedéséhez és elterjedéséhez, ugyanis a válság hatására nőtt a munkanélküliség, az emberek gazdaságilag és szociálisan is sebezhetőbbé váltak, s így könnyen fennakadhatnak az emberkereskedők hálójában.

A globalizáció elterjedésével a szervezett bűnözés is egyre inkább globális méreteket ölt. A kereskedelem korábban nem tapasztalt méretekben vált nyitottá, tömegessé vált az utazás és a határokon átívelő kommunikáció, valamint a pénzügyi tranzakciók is felgyorsultak. A telekommunikáció robbanásszerű fejlődése következtében 1991 decemberében még tíz honlapból állt a világháló, 2009 júliusában pedig a web-site-ok száma már megközelítette a 240 milliót [UNODC 2010: 31]. Az ilyen mennyiségű információ gyakorlatilag ellenőrizhetetlen. A szervezett bűnözés pedig a modern technika kínálta lehetőségek kiaknázásával virágzik és burjánzik.

A leginkább meglepő, hogy az illegális kereskedelem a fő hatalmak gazdaságaiba irányul, vagy onnan ered. Azaz a világ legnagyobb kereskedelmi partnerei egyben az illegális áruk és szolgáltatások legnagyobb piacai. Ez egyrészt logikusan következik a kereskedelem méretének hihetetlen növekedéséből, másrészt azt is érzékelteti, hogy az alvilág milyen mértékben épült be a világgazdaságba és fordítva, a legális termékek (mint a természeti erőforrások) illegális kereskedelme illetve a banki, kereskedelmi és kommunikációs hálókat használata, mind segítik az illegális termékeknek kereskedelmét és ezáltal növelik a bűncselekményből származó profitot [UNODC 2010: ii].

1. A KÉNYSZERMUNKA ÉS FORMÁI

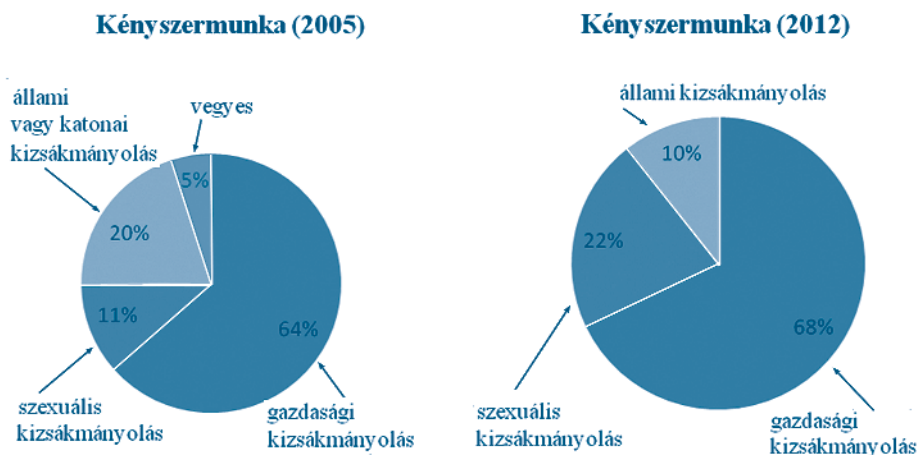
Az ILO 29. egyezménye a következőképp határozza meg a kényszer munkát: „A kényszer- vagy kötelező munka kifejezés vonatkozik minden olyan munkára vagy szolgálá-

latra, amit valamilyen büntetés terhe alatt valakitől követelnek, és amire a munkára kötelezett személy nem szabad akaratából vállalkozott.”³

Amennyiben a kényszermunka költözéshez, akár országon belüli, akár határon átnyúló helyváltoztatáshoz kötődik, akkor beszélünk kényszermunka céljából elkövetett emberkereskedelemről [ILO 2011: 14]. Ahhoz tehát, hogy emberkereskedelemről beszéljünk, a gazdasági kizsákmányolásnak tartalmaznia kell az utaztatást is, ami nem feltétlenül jelent nemzetközi jellegű helyváltoztatást.

Több országban máig nem tekintik a kényszermunkát az emberkereskedelem egyik formájának, mert az társadalmilag elfogadott. Az áldozatok identifikálása pedig még nehezebb, mint a szexuális kizsákmányolás esetében.

Az ILO legújabb tanulmánya szerint világszerte csaknem 21 millió áldozata van a kényszermunkának. Ez azt jelenti, hogy jelenleg minden ezer emberből három olyan tevékenységet végez, illetve olyan munkakörülmények között kénytelen dolgozni, amelyre kényszerrel vagy csalással vették rá, és amelyet nem képesek ott hagyni [ILO 2012b]. Ez a becslés majdnem kétszerese a 2005-ös adatoknak, amikor is az ILO 12,3 millió áldozatról beszélt [ILO 2005: 12]. Ennek egyik oka egy jobb és továbbfejlesztett statisztikai módszer alkalmazása volt [ILO 2012a: 1].

Forrás: ILO 2005:12 és ILO 2012b

1. ábra: az ILO 2005-ös és 2012-es becslése

A kényszermunka áldozatainak 90 százalékát a magángazdaság, azaz egyének vagy vállalatok zsákmányolják ki. „Ezek közül 4,5 millió, azaz 22 százalék a kikényszerített szexuális szolgáltatás áldozata, 14,2 millió, azaz 68 százalék pedig olyan

3 Kivételt képez ez alól viszont a kötelező katonai szolgálat során elvárt munkavégzés, a szokásos polgári kötelezettségek, a bírósági ítéletek kapcsán elvégzendő munka (feltéve, hogy a kérdéses munkavégzés vagy szolgáltatás valamely hatóság felügyelete és irányítása alatt zajlik, és a munkát végző személyt nem kölcsönzik ki magánszemélyek, vállalatok vagy társaságok részére, illetve nem bocsátják azok rendelkezésére), továbbá a szükségállapot idején elvégzendő munkák, valamint egy közösség tagjai által a közösség közvetlen érdekében nyújtott kisebb közösségi szolgáltatások [ILO:2012c].

gazdasági tevékenységek során végzett kényszermunka általi kizsákmányolásé, mint a mezőgazdasági és építőipari munka, vagy a házimunka. A maradék 10 százaléknak pedig az állam által megszabott kényszermunkát végez, például börtönökben, olyan körülmények között, amelyek megsértik az ILO normákat, vagy az állami hadsereg, illetve lázadó fegyveresek által rájuk kényszerített munkát végeznek” [ILO 2012c].

Az áldozatok valamivel több, mint fele nő (55 százalék), illetve a kiskorúak, azaz a 18 évnél fiatalabbak az áldozatok egy negyedét teszik ki [ILO 2012a: 1].

1. táblázat: A kényszermunka áldozatai régiók szerint

Régió	Áldozatok száma
Ázsia	11 700 000
Afrika	3 700 000
Közép- és Dél-Amerika	1 800 000
Kelet-Európa és FÁK	1 600 000
Észak-Amerika és EU	1 500 000
Közel-Kelet	600 000

Forrás: ILO 2012b

A táblázatból látható, hogy nincs olyan kontinens, se állam, amelyet ne érintene a kényszermunka. Annak ellenére, hogy az új becslések egy továbbfejlesztett statisztikai módszerrel készültek, az adatok azt is bizonyítják, hogy az emberkereskedelem virágzik és rugalmasan alkalmazkodik az újabb és újabb feltételekhez és helyzetekhez, annak ellenére, hogy a legtöbb ország már rendelkezik emberkereskedelem elleni politikával. A legtöbb áldozat Ázsiában található, mintegy 11,7 millió ember, ami az összes eset 56 százalékát teszi ki. A 2005-ös becslések is Ázsiát hozták a dobogó legfelső fokára, 9,49 millió [ILO 2012a:12] áldozattal. 2012-ben a második helyre Afrika került 3,7 millió áldozattal. A 2005-ös felmérésben Afrikát két részre osztották: Fekete Afrika külön szerepelt, míg Észak-Afrikát a Közel-Kelettel tették egy csoportba. A szubszaharai régióban 660 ezer áldozatot vélelmeztek, míg a becslések szerint Észak-Afrikában és a Közel-Keleten 260 ezren váltak áldozattá. Ezzel szemben 2012-ben a Közel-Keleten, mint külön régióban 600 ezer ember szenvedett kényszermunkában, ami hatalmas különbség. Latin-Amerika és a Karib-térség 2012-ben 1,8 millió áldozattal „büszkélkedhetett”, ami 2005-höz képest csak kismértékű növekedést jelent, hisz akkor 1,3 millió áldozattal számoltak. Közép- és Délkelet-Európa és a FÁK nem szerepeltek külön a 2005-ös felmérésben, most viszont itt 1,6 millióra becsülik az áldozatok számát. 2005-ben a „tranzitív országok” kifejezést használták. Nekik 210 ezer áldozatot róttak terhükre. A legnagyobb változást 2005-höz képest a fejlett országok tudhatják magukénak. 2005-ben 360 ezer áldozatot tulajdonítottak ennek a régiónak, ami mára 1,5 millióra duzzadt. Ez így összesen 20,9 milliót tesz ki.

Amennyiben nem az abszolút számokból indulunk ki, hanem megnézzük a kényszermunka áldozatainak ezer főre jutó számát, a fent felállított rangsor módosul. Már nem Ázsia a listavezető, hanem Közép- és Délkelet-Európa. Ebben a régióban ezer lakosból 4,2 fő válik a kényszermunka áldozatává. A második Afrika, ezer-

ből négy emberrel, majd a Közel-Kelet (3,4), Ázsia és a Csendes óceáni térség (3,3), Latin-Amerika és a Karibi térség (3,1), majd a sor végén a fejlett világ a maga ezer emberre jutó másfél áldozatával [ILO 2012a: 3].

Az ILO egy további becslése alapján az Európai Unióban 880 ezerre tehető a kényszermunka áldozatainak száma, ami annyit jelent, hogy ezer lakosra 1,8 áldozat jut. Ebből 270 ezer (30 százalék) a szexuális kizsákmányolás, 610 ezer (70 százalék) a gazdasági kizsákmányolás áldozata [ILO 2012 e]. Az áldozatok nagy része uniós állampolgár, a határon túli áldozatok Ázsiából, Afrikából és Közép- és Délkelet-Európából származnak. Különböző iparágakban és gazdasági szektorokban használják ki őket, de a legjellemzőbb ágazatok a mezőgazdasági termelés, az építőipar és a házimunka, de megemlítendő a kényszerkoldulás is.⁴ Bár a gazdasági kizsákmányolás főként férfiakat érint, ennek ellenére a becslések mégis a női áldozatok számának gyorsabb növekedéséről beszélnek. Ez abból is eredhet, hogy a férfiak nem jelentik a kényszermunka eseteit, illetve ha fenn is akadnak a bűnüldözési hatóságok hálóján, nem kezelik őket az emberkereskedelem áldozataiként.

1.1. MEZŐGAZDASÁG: A KÉNYSZERMUNKA HAZÁJA

Az ILO szerint a mezőgazdaság a világ minden országában a fő gazdasági szektorok közé tartozik, több mint egy milliárd embert foglalkoztatva [OSCE 2009: 9]. Az Európai Unióban 2006-ban 12,5 millió ember dolgozott a mezőgazdasági szektorban [OSCE 2009: 26].

A nagy szupermarket-láncok több országban is jelentős befolyással bírnak. Következétesen próbálják lenyomni a felvásárlói árakat, hogy így tudjanak konkurrálni versenytársaikkal. A termelőknek pedig meg kell felelniük a felvásárlóktól jövő rendeléseknek, legyen szó egy teherautónyi vagy akár csak egy-két palettányi áruról. Amennyiben a gazdálkodó nem tudja teljesíteni a megrendelést, a szupermarket más szállítót keres. A munkaerő iránti igény drámai fluktuációja lehetlenné teszi, hogy a szállító állandó munkaerőt alkalmazzon [OSCE 2009: 30].

A felvásárlói árak annyira alacsonyak, hogy azok nem fedezik a termelési költségeket. Így a termelő ott próbál takarékoskodni, ahol tud – főleg a béreken, ezáltal olyan feltételeket teremthet, ami végül kényszermunkához vezethet.

A hazai munkaerőnek ugyanakkor általában nem felel meg az állandó bizonytalanság, illetve gyakran nem hajlandó elvégezni a számára alantasnak tűnő munkát, így a mezőgazdasági ágazatban egyre több bevándorló jelenik meg, akik bármilyen munkát elfogadnak, akár rövid távú, akár időnyomunka jellegű foglalkoztatás keretében. A hazai munkaerő gyakran nem hajlandó elvégezni a számára „alantasnak” tűnő munkát, így a munkaadó a munkaerőhiányt bevándorlókkal kénytelen fedezni. A migránsok gyakran végzik el az úgynevezett „3D” (dirty, difficult and dangerous) munkát: azaz piszkos, nehéz és veszélyes [OSCE 2009: 31]. Az ILO becslése szerint Európában – leszámítva a menekülteket – 27,5 millió bevándorló dolgozik [OSCE 2009: 29].

⁴ Főként az EU-ban terjedt el a kényszerkoldulás. Az ILO felmérése alapján főleg gyerekeket érint, akik legtöbbször Romániából, Albániából és Koszovóból származnak. [ILO 2012 e]

Mivel egyrészt egyre nagyobb az igény a szezonális foglalkoztatottságra, másrészt pedig a legális bevándorlás és munkavállalás szigorú feltételekhez kötött, ez teret nyit az illegális bevándorlásnak, ami még rosszabb munkafeltételekhez vezethet, és nagyobb valószínűséggel végződik kizsákmányolásban. Senki nem tudja megmondani, hogy pontosan hány illegális bevándorló van Európában. Az Europol évi félmillióra teszi az Európai Unióba áramló illegális migránsok számát [OSCE 2009: 29].

A kutatások azt mutatják, hogy ott, ahol túlsúlyban vannak a bevándorló munkások, a munkafeltételek szegényesek [OSCE 2009: 31].

A mezőgazdasági munka főbb jellemzői:

- A mezőgazdasági munka általában szezonális jellegű [OSCE 2009: 26] – a mezőgazdaság idényjellege miatt a munkaigény is ehhez igazodik. A vetés és az aratás ideje alatt a legnagyobb a munkaerő iránti kereslet.
- A mezőgazdasági munka fizikailag megerőltető és gyakran veszélyes [OSCE 2009: 26], a három legveszélyesebb gazdasági ágazat egyike, az építőipar és a bányászat mellett. Az ILO becslése alapján évente 170 ezer ember esik áldozatul. Néhány országban a munkavédelmi előírások nem vonatkoznak a mezőgazdasági szektorra [OSCE 2009: 26].
- A mezőgazdasági munka alulfizetett – a mezőgazdaságban foglalkoztatottak nagy hányada a szegénységi küszöb alatt él. Az ILO szerint ebben az ágazatban a bérszint következetesen alacsonyabb, mint más ágazatokban, még az Európai Unión belül is [OSCE 2009: 26].
- A mezőgazdasági munka elhagyatott és elszigetelt területen folyik. A munkások lakhelyét is a munkaterületen jelölik ki [OSCE 2009: 27].
- A mezőgazdasági munka általában nem szabályozott és ritkák a munkahelyi ellenőrzések.

Ezenkívül két jelenség is kíséri a mezőgazdaság ágazatát [OSCE 2009: 29]. Egyrészt egyre többször kap szerepet a közvetítő, aki segít a munkaerő felhajtásában és irányítja a munkásokat. Másrészt a munka egyre inkább alkalmivá válik, azaz a mezőgazdaságban dolgozókat napi- vagy idénymunkára szerződtetik. A közvetítő igénybevétele általában megkönnyíti a foglalkoztató munkáját, aki rábízta a kényes és időigényes adminisztratív feladatokat, például a munkavállalási és letelepedési engedélyek beszerzését. A közvetítő egyszerűsítheti az alkalmazott életét (például, ha az nem beszéli a munkaadó nyelvét), viszont meg is keserítheti azt. Az alkalmazott gyakran nem tudja, hogy ki a munkaadó, kinél lehet panaszt tenni, kié a felelősség [ILO 2008: 17].

A másik buktató a mezőgazdasági munka alkalmi jellegében van. A rövid távú idény- és részmunka ugyanis kevesebb munkahelyi védelemmel jár, az alkalmazottak kevésbé ismerik a jogaikat és bizonytalanabb gazdasági helyzetben vannak, mint a teljes munkaidőben dolgozók [OSCE 2009: 32].

A mezőgazdaság az egyik olyan gazdasági ágazat, ahol az emberkereskedelem a legtöbb áldozatát szedi. A mezőgazdaságban dolgozók a létminimum szintjén vagy az alatt élnek. Egyszerűen nem engedhetik meg maguknak, hogy szabadnapot vegyenek igénybe, segítségért forduljanak valakihez, vagy panaszt nyújtsanak be a hatóságokhoz. Az idénymunkások pedig attól tartanak, hogy a következő szezonban már nem hívják őket vissza [OSCE 2009: 28]. Ezáltal alárendelt és kiszolgáltatott helyzetbe kényszerülnek.

A fizikai és szociális elszigeteltség miatt a munkások gyakran nincsenek tisztában azzal, milyen jogaik vannak és milyen védelem illeti meg őket, mi a minimálbér, van-e biztosításuk, illetve a bérből történő levonások legalísa-ke. Abból indulnak ki, hogy ha panasszal élnek, vagy jelentik a visszaélést és a jogsértést, elvesztik munkájukat. A mezőgazdaságban dolgozók nagy része nem is rendelkezik írásos munkaszerződéssel. A hosszú alvállalkozói lánc miatt gyakran nem is tudják, ki a valódi munkaadó [OSCE 2009: 28].

A kényszermunkára fogott munkások gyakran tapasztalnak bántalmazást, fizikai megtorlást.⁵ A mezőgazdasági munkások kizsákmányolásának leggyakoribb módjai [OSCE 2009: 35]:

- megtévesztő toborzás,
- alulfizetés,
- hosszú munkaidő,
- túlzott és törvénytelen levonások,
- adósság ledolgoztatása,
- a túlóra kifizetésének megtagadása,
- írásos munkaszerződés és a bérszalag hiánya,
- munkához kötött szegényes szállás,
- elbocsátás és a panaszos azonnali kilakoltatása,
- konkrét munkaadóhoz kötött munkavállalási engedély.

Talán a legelterjedtebb kizsákmányolási forma a bérmegtagadás illetve az alulfizetés. A munkaadók gyakran vonnak le a munkás béréből különböző tételeket illegálisan vagy túlzott mértékben, például a szállásért, vagy az utaztatásért [OSCE 2009: 34]. A munkásoknak gyakran maguknak kell beszerezni az élelmiszert, biztonsági felszerelést, védőruhát a munkaadó „boltjából”, ezáltal is növelve az eladósodást [OSCE 2009: 34].

Nem ritka a kényszer és erőszak bevetése sem. A férfiak ellen a fizikai erőszakot vetik be a leggyakrabban, míg a nők a fizikai és a szexuális erőszak áldozatai [ILO 2008: 23]. A munkaadók akár áltörténeteket is kitalálnak rajtakapott szökési kísérletekről, csak hogy elrettentsék és alázatra bírják a munkásokat. Gyakran a munkás maga sem tudja, hogy a munkaadónak és a közvetítőnek milyen hatalma van. Ez a hatalom nem is feltétlenül valóságos, de a munkaadó ügyesen elhiteti a munkással, hogy a lehetőségei korlátlanok. A kényszer, főleg a fenyegetés és a megfélemlítés teljesen kiszolgáltatott helyzetbe hozza a munkást és így könnyen manipulálhatóvá válik [OSCE 2009: 36]. Végül összeroppannak és megadják magukat, mert azt hiszik, nincs más alternatívájuk.

---

5 2006 júliusában egy összehangolt olasz-lengyel rendőri együttműködés eredményeként 5 munkatáborból számoltak fel Foggia, Orta Nova és Ceriniola közelében, kiszabadítottak 113 kényszermunkást, az elkövetőket rács mögé zárták, beleértve a toborzókat, őröket, szervezőket és táborvezetőket. A vizsgálat kimutatta, hogy a munkásokat egy lengyel újságban meghirdetett állásajánlattal és az interneten keresztül toborozták, ahol jó bért ígértek Olaszországban történő gyümölcs- és zöldségszedésért. A valóságban azonban a munkások csak elenyésző vagy semmilyen bért nem kaptak és fizikailag bántalmazták őket. Víz- és villanyáram nélküli kunyhókban szállásolták el őket. Fegyveres őrök vigyáztak rájuk, nehogy valaki megszökjön. A vizsgálat azt is kimutatta, hogy 13 lengyel munkás, aki Pugliában dolgozott, eltűnt. A hivatalos szervek úgy tudják, hogy megölték őket. 13 emberkereskedő elleni eljárás még mindig folyik. [OSCE 2011: 34]

Senki nem tudja pontosan, mennyi áldozatot is szed a mezőgazdaságban az emberkereskedelem. Az emberkereskedelem bűncselekmény, és mint a bűncselekmények többsége, ez is rejtett. Sőt, a kényszermunka áldozatait gyakran nem ismerik fel és az esetek többsége nincs felgöngyölítve [OSCE 2009: 19].

1.2. ÉPÍTŐIPAR: A PERZSA-ÖBÖL CSODÁJA ÉS AMI MÖGÖTTE VAN

Dubait (Egyesült Arab Emírségek) mindenki csak szuperlatívuszokban emlegeti. Ez az a hely, ahol minden lehetséges, ahol mesterséges szigetek jönnek létre és ahol a felhőkarcolók tényleg az égig emelkednek. Még Dubaiban sincs viszont mindenkinek irigylésre méltó élete. Ugyanez vonatkozik a másik luxusállamra, Katarra is.

A Perzsa-öböl menti országokban kevés a hazai munkaerő, ezért nagy a külföldi munkavállalók iránti kereslet, akik főként Indiából, Nepálból, Bangladesből és Szomáliából származnak [ITUC 2011: 2]. Az Egyesült Arab Emírségek kormánya szerint a 4,1 millió alkalmazottból csupán 825 ezer a hazai [ITUC 2011: 3], azaz 80 százalékuk külföldi munkás. A földgázban gazdag Katarban is hasonló a helyzet. A munkaerőpiacon a munkások csupán hat százaléka katari [ITUC 2011: 3]. 2010-ben Katarban 504 684 építőipari munkás dolgozott. Ez hétszer több, mint Katar gazdaságilag aktív lakosságának a száma. Csupán 621 katari dolgozott az építkezéseken, akikből 293 munkaadó volt [ITUC 2011: 18]. Gazdaságuk tehát a bevándorlók kétkezi munkájára szorul [ITUC 2011: 3].

A 2022-ben esedékes futball-világbajnokságnak Katar fővárosa, Doha ad otthont, ez pedig még nagyobb bevándorlási hullámot indít majd el. A futball vb infrastruktúrájának létrehozása 100 milliárd dollárnyi beruházást tesz szükségessé. Becslések szerint a 12 stadion, a 70 ezer új szállodai férőhely megépítéséhez és a megfelelő út- és vasúthálózat építéséhez további egymillió külföldi munkás szükséges [ITUC 2011: 3].

A vendégmunkások helyzete nem irigylésre méltó. Sokan indulnak el hazájukból a jó fizetés reményében, de amikor megérkeznek a jobb jövővel kecsegtető országba, hirtelen a rideg valósággal találják szembe magukat: a fizetés általában jóval kevesebb a megegyezettnél és azt is jókora késéssel kapják csak meg, ha egyáltalán megkapják. Általában toborzó ügynökségek közreműködésével jutnak a Perzsa-öbölbe. Gyakran mesésik, hogy a külföldi munkás hazájában egy teljesen más szerződést ír alá, sokkal magasabb berről, mint amit majd a helyszínen íratnak alá vele arabul. Ebben az új szerződésben már sokkal alacsonyabb bér szerepel, amiből még levonják az étkezés és a szállás költségét [ITUC 2011: 9]. Előfordul, hogy ezt az alacsonyabb bért sem fizetik ki időben, elterjedt a 60, sőt 90 napos késedelem is [ITUC 2011: 6].

Az úgynevezett „Kafala-rendszer” köti a külföldi munkásokat azokhoz a helyi cégekhez, amelyek a munkavállalók kiutazását fizették [ITUC 2011: 2]. A rendszer szerint ahhoz, hogy a bevándorló állást változtasson, a munkaadó beleegyezése szükséges, aki ehhez általában nem járul hozzá, sőt az úti okmányokat is magánál tartja, nehogy a munkás a szerződés lejárta előtt elhagyja az országot [ITUC 2011: 3]. Amíg a bevándorló nem kap hivatalos elbocsátó papírt a munkaadótól, nem kereshet új állást és el sem hagyhatja az országot. A bevándorló munkás ki van szolgáltatva a cég-

nek, amíg a szerződése le nem jár. A hatóságok szerint szükségesek az ilyen szabályok, hogy védjék a munkaadók beruházásait, illetve hogy a külföldi munkavállalók országán belüli mozgását ellenőrizzék [ITUC 2011: 16]. Az ILO szerint ugyanakkor ez a rendszer könnyen kényszermunka kialakulásához vezethet [ITUC 2011: 16].

A szakszervezetek működése mindkét országban gyakorlatilag tiltva van [ITUC 2011: 3], így ezen szervezetek sem tudnak kiállni az embertelen körülmények közt dolgozó külföldiek érdekeiért, és aki esetleg mégis megpróbál panaszt emelni, az kemény válaszlépést várhat.⁶ A bírósági perek hosszadalmasak, komplikáltak és gyakran nehéz helyzetben hagyják a bevándorló munkást, aki a döntéshozatalig nem kap egy fillért sem.⁷

2008-ban Dubaiban hatezer építkezési terület volt, és csak 16 munkaellenőr [ITUC 2011: 19]. Ez is azt szemlélteti, hogy a munkabiztonsági körülmények ellenőrzése gyakorlatilag lehetetlen.

1.3. TEXTILIPAR: AHOL A VILÁGMÁRKÁK KÉSZÜLNEK

Sangam Vihar és Tughlakabad, India két textilnagy hatalomnak számító városa, egyben a szegény munkások reménysége. Minden egyes állásra többszörös a túljelentkezés, így a munkaadó bármikor lecserélheti az alulteljesítő vagy a panasszal élő alkalmazottat [Anti-slavery 2012: 9].

Az itt található vállalatok európai és amerikai világmárkák beszállítói. Az SCM az egyik legnagyobb vállalat Tirupurban és több ezer embert alkalmaz, többek közt lányokat, akiket a Sumangali-rendszer szerint foglalkoztatnak [Anti-slavery 2012: 19]. Kliensei közé olyan nagy nevek tartoznak, mint a Decathlon, a Tesco, a Carrefour, a Marks and Spencer, a Lindex, a C&A, a Hanes Brand, a Polo, a Ralph Lauren, a NEXT, a Kiabi, a Columbia Sportswear, a Bhs, a Wal-Mart, az Aldi stores, a Guess Jeans és a Springfield [Anti-slavery 2012: 18].

Az Eastman egy szintén több ezer munkást alkalmazó textilexportőr. Vásárlói között számos jól hangzó európai márká van, mint például a C&A, a Decathlon, a Diesel, a Timberland, a Quicksilver-Roxy, a Next, az Inditex group, a Zara, a Bershka, a Cortefiel group, beleértve a Springfield, a Womens Secret, a Guess; S. Oliver, Desigual, Levi's, Marks and Spencer, Mexx, New Yorker, Nike, River Island, We, Kappa, Replay Jeans, Calvin Klein" [Anti-slavery 2012: 21]. Amikor a vállalat növekedni és terjeszkedni kezdett, lecserélte a férfi munkásokat nőkre, akiknek kevesebbet fizet. Becslések szerint jelenleg 15 ezer ember dolgozik az Eastman üzemében, sokan közülük fiatalok.

⁶ A hatalmas Arabtec építőipari cégnél háromezer ember lépett sztrájkba fizetésemelést követelve, amely a jelentés szerint 175 amerikai dollárnak megfelelő 650 dirham volt. A hatóságok rendíthetetlenek voltak. 70 bangladesi munkást, akiket azzal vádoltak, hogy ők buzdítottak a sztrájkra, bebörtönöztek, majd kitoloncoltak az országból. [ITUC 2011: 3]

⁷ 2011 márciusában 400 indiai, pakisztáni és bangladesi munkás 10 hónapig nem kapott fizetést. Azt panaszolták, hogy hónapokig tartott, mire a bíróság elkezdett foglalkozni az ügyükkel. Néhányan időközben feladták és hazamentek fizetés nélkül, a többiek pedig nem mertek hazamenni, mert már lejárt a vízumuk, aminek következtében 2700 dollárnyi bírság várt rájuk a reptéren. [ITUC 2011: 17]

Ezek a textilgyárak többnyire lánygyermeket alkalmaznak, mert ők könnyen kezelhetők, megfélemlíthetők és még extra munkát is elvállalnak. A vezetők által elkövetett fizikai bántalmazást a szülők nem veszik komolyan, hisz a testi fenyítés kulturálisan elfogadott [Anti-slavery 2012: 11]. Általában 13–18 év közötti lányokról van szó, akikkel hároméves szerződést kötnek, mint gyakornokokkal, azzal az ígérettel, hogy a fizetést majd a szerződés lejártakor kapják meg. Ezt nevezik a „Sumangali-rendszernek.” [Anti-slavery 2012: 15]. A szülőknek azt ígérik, hogy a három év letelte után nagy összeget kapnak, ami jól jön a lányuk kiházásításakor. A pénz viszont csak akkor kapják meg, ha a lány megszakítás nélkül ledolgozta a három évet, nem lett beteg, és szabadságra se ment. Addig pedig maximum éhbéren tartják őket, ezzel „motiválva” őket, hogy maradjanak. A legtöbb üzemben még a hétvégeken is dolgoznak, megszakítás nélkül. A lányok nem hagyhatják el a vállalat területét, és a szülők is csak időszakonként látogathatják meg a gyermekeiket, idegenek viszont nem. A munka- és létfeltételek rosszak, a munkakörülmények egészségtelenek. Ennek következtében sokan nem tudják befejezni a három évet, így egy fillér nélkül kell hazatérniük [Anti-slavery 2012: 16]. Mivel szegény családokról van szó, így ők könnyű prédájává válhatnak a gazdasági kizsákmányolásnak, hisz bármilyen munkára hajlandók. Indiában továbbá a lánygyermek a család terhének számít, hisz nekik kell biztosítani a hozományt (egy indiai közmondás szerint egy lánygyermek felnevelése olyan, mintha az ember a szomszéd kertjét öntözgetné). Így az ígéret, hogy a lány megkeresi a saját hozományát, csábító a szülők számára. Az is tény, hogy a Sumangali-rendszerben főleg az alacsonyabb kasztból származó emberek dolgoznak, akiknek kevesebbet lehet fizetni, és akik a nehezebb munkakörülmények ellen is kevésbé lázadnak. Annak ellenére, hogy az indiai bíróság kimondta, hogy a Sumangali a modern rabszolgaság egy új formája, továbbra is használják Dél-Indiában [Anti-slavery 2012: 18].

2. KONKLÚZIÓ

Az emberkereskedelem nagymértékben összefonódott az áruk és szolgáltatások legális kereskedelmével. Ahhoz, hogy alapjaiban lehetetlenné tegyük az emberkereskedelmet, a legális kereskedelmet is szabályozni kellene [UNODC 2010: 276]. Az áruk eredetének megállapítása sokszor nehézkes. Amennyiben az áru, még ha eredete kétséges is, szabadon kapható a piacon, a vásárló jóhiszeműen gondolhatja azt, hogy annak előállítása jogszerű keretek között történt. Az UNODC azt javasolja, hogy a legális piac minden beszállítóját nemzetközileg monitorozzák, megakadályozva hogy törvénytelen áru kerülhessen a törvényes, legális termékek közé [UNODC 2010: 278]. Ugyanez vonatkozik a szolgáltatások piacára. „A legálist szigorúan el kellene határolni az illegálistól és ezt érvényre is kellene juttatni. Nem szabad »szürke területeket« hagyni, mert az a nemzetközi szervezett bűnözésnek kedvez” [UNODC 2010: 278].

Az emberkereskedelmet, mint minden piacot, a kereslet és kínálat határozza meg és nem a csoportok, akik végzik. [UNODC 2010: 276] A bevett gyakorlat általában az, hogy a bűnszövetkezeteket próbálják felszámolni, arra számítva, hogy ha a „rossz embereket” rács mögött tudják, a probléma is megoldódik és nem lesz többé

emberkereskedelem. Ez viszont nem így történik: amint az egyik csoport eltűnik, rögtön átveszi a helyét egy másik és a piac tovább működik. „A bűnözők az emberkereskedelem piacának szereplői, nem pedig a forrásai.” [UNODC 2010: 277] Tehát inkább a keresletet kell visszaszorítani, mert amíg lesz kereslet, addig a kínálat is megmarad.

Az emberkereskedelem és a kényszermunka súlyosan érinti a világ valamennyi országát. Egy ország sem tudja – legyen az akár a fejlett országok egyike – egymagában a rabszolgaság ezen új formájának problémáját megoldani. A megoldás érdekében elengedhetetlen a hatékony nemzetközi együttműködés. Első lépésként minden országnak ki kellene dolgoznia egy átfogó, több diszciplínát átölelő, nemzeti emberkereskedelem felszámolására irányuló stratégiát. Az Európai Unióban ezeket a nemzeti stratégiákat koordinálni kell, hogy a fellépés összhangban legyen. Ehhez jó alapot biztosít a 2011-ben elfogadott, emberkereskedelem elleni uniós irányelv, illetve a 2012 júniusában az Európai Bizottság által kiadott, öt évre szóló stratégia is [European Union 2012]. Ezenkívül elengedhetetlen a globális összefogás is, hiszen a forrás-, tranzit- és célországok kizárólag együttes erővel tudják felszámolni a bűnözés eme szégyenletes formáját.

Gyakran előforduló hiba, hogy a kényszermunka áldozatait nem tekintik az emberkereskedelem áldozatainak, így azok nem kapják meg a megfelelő és őket megillető támogatást és segítséget, az elkövetők pedig megússzák a büntetést. Az emberkereskedelem definíciójából gyakorta „kimarad” a kényszermunka kategóriája. A média, a közvélemény és a törvénykezés legtöbbször a szexuális kizsákmányolás áldozatairól beszél, így az a tévhit alakult ki, hogy az emberkereskedelem valójában csak és kizárólag szexuális kizsákmányolás céljából történik.

Ez viszont egy egész láncreakciót indít el: a kényszermunka áldozatai láthatatlannak maradnak, így további kizsákmányolásra vannak ítélve. Mivel a törvényhozók és végrehajtók szemében az áldozatok kizárólag kényszerprostitúció áldozatai, a támogatási és védelmi intézkedések is erre szakosodnak. A menedékhelyek általában női áldozatoknak készültek, nem számolva azzal, hogy az emberkereskedelemnek férfi áldozatai is lehetnek. A civil szervezetek is, amelyek aktív pillérei az emberkereskedelem-ellenes politikának, többnyire csak a női áldozatokra koncentrálnak.

A törvényhozásnak külön figyelmet kellene fordítania a kényszermunka speciális részleteire, így többek között arra, hogy a munkahelyi ellenőrzéseket kiterjeszszék a mezőgazdasági szektorra is. Az emberkereskedelem elleni harcnak összehangolt politikák együttesét kellene magában foglalnia, kiterjesztve a munkajog területére is. Be kellene továbbá vonni a szakszervezeteket, hogy megerősítsék a munkások jogait minden ágazatban, beleértve a mezőgazdaságot is.

Az alvállalkozói munka a globalizált világ bevett gyakorlata. Minél kiterjedtebb ugyanakkor az alvállalkozói lánc, annál lehetetlenebb az ellenőrzése. Gyakran az alvállalkozó toborozza a munkásokat, és ő gondoskodik minden, a munkához szükséges dologról. A munkaadó és a munkavállaló szinte már nincsenek is közvetlen kapcsolatban, ezért megtörténhet, hogy a nemzetközi vállalat mit sem sejt az alvállalkozó kényszermunka-gyanús munkamódszereiről. Ez viszont nem mentesíti a felelősség alól. Ebben a szellemben született meg a 2009/52/EK irányelv a harmadik országbeli, itt illegálisan tartózkodó állampolgárokat foglalkoztató munkálta-

tókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról. Az irányelv kimondja, hogy a jogi személyek felelősségre vonhatók, ha az alvállalkozó a jogi személy nevében, javára bűncselekményt követ el.

Továbbá, az indiai esetből tanulva, a világmárkák nem engedhetik meg maguknak, hogy olyan vállalatok felvásárlói legyenek, akik kényszermunkát alkalmaznak. Ennek következtében a cégeknek gondoskodniuk kell arról, hogy a termékek, amelyek az ő nevüket viselik, mentesek legyenek az emberkereskedelem bélyegétől.

Az emberkereskedelem elleni hatékony politika következő fő eleme a korrupció elleni harc. Az emberkereskedelem minden egyes fázisában megjelenhet a korrupció, ami megnehezíti az áldozatok felismerését és a bűnözők leleplezését. Sajnos előfordulnak korrump hatóságok, bírák, civil szervezetek, e jelenség ellen keményen és következetesen kell fellépni.

Végül, mivel az emberkereskedelmet a profit utáni vágy hajtja, elengedhetetlen a bűnözők vagyonának, illetve az emberkereskedelemből származó profitjának elkobzása. Az új uniós irányelv ezt a követelményt már tartalmazza.

Az emberi jogok védelme mellett az emberkereskedelem felszámolásának további nyomós indoka, hogy e küzdelem lehetővé teszi a szervezett bűnözés egyéb ágainak felgöngyölítését is. Az emberkereskedők ugyanis e bűncselekményből származó nyereségüket gyarapítandó, illetve pénzmosás céljából gyakran más, például fegyver- és kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményeket is elkövetnek. Továbbá, az emberkereskedelemből származó hatalmas mennyiségű pénz a gazdasági, társadalmi vagy akár politikai hatalom elérésében is segítségükre van. Az emberkereskedelem ellen irányuló küzdelmet ezért minden országnak prioritásként kell kezelni.

IRODALOM

- Európai Unió (2009): Az Európai Parlament és a Tanács 2009/52/EK irányelve az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2009. 06. 30., L 168
- Európai Unió (2011): Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2011. 04. 15., L 101
- European Union (2012): *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016*. COM(2012) 286 final http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/trafficking_in_human_beings_eradication-2012_2016_en.pdf Lekérdezve: 2012.07.09.
- Andrees, B. (2008): *Forced labour and trafficking in Europe: how people are trapped in, live through and come out*. Geneve, ILO
- Anti-Slavery (2012): *Slavery on the high street, Forced labour in the manufacture of garments for international brands*,

- http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2012/s/1_slavery_on_the_high_street_june_2012_final.pdf. Lekérdezve: 2012.07.09.
- ILO (2005): *A Global alliance against forced labour, Global Report under the Follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and rights at Work 2005* http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/publication/wcms_081882.pdf. Lekérdezve: 2012.07.01.
- ILO (2011): *Hard to see, harder to count, Survey guidelines to estimate forced labour of adults and children*, http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2011/111B09_351_engl.pdf Lekérdezve: 2012.06.30.
- ILO (2012a): *Global Estimate of Forced Labour, Results and methodology*, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/publication/wcms_182004.pdf . Lekérdezve: 2012.07.01.
- ILO (2012b): *21 million people are now victims of forced labour, ILO says*, http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/press-and-media-centre/news/WCMS_181961/lang-en/index.htm, Lekérdezve: 2012.06.20.
- ILO (2012c): *Napjainkban 21 millió áldozata van a kényszermunkának, közölte az ILO*, http://www.ilo.org/budapest/information-resources/press-releases/WCMS_182105/lang-hu/index.htm, Lekérdezve: 2012.06.20.
- ILO (2012d): *Global estimate of forced labour, Executive summary* http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_norm/--declaration/documents/publication/wcms_181953.pdf. Lekérdezve: 2012.07.11.
- ILO (2012e): *Global estimate of forced labour, Regional Factsheet: European Union*, http://www.ilo.org/public/german/region/eurpro/bonn/download/eu_27_fl.pdf, Lekérdezve: 2012.07.10.
- ILO (2012f): *Eradicating forced labour from supply chains, Webinar, October 2011*, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/@multi/documents/meetingdocument/wcms_166432.pdf. Lekérdezve: 2012.07.15.
- ITUC (2011): *Hidden faces of the Gulf miracle, Behind the gleaming cities of Doha (Qatar) and Dubai (UAE), stories of migrant workers with few rights and inhuman living conditions*, http://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/VS-QatarEN_final.pdf. Lekérdezve: 2012.06.15
- OSCE (2009): *A Summary of challenges on addressing human trafficking for labour exploitation in the agricultural sector in the OSCE region, Vienna, OSCE*
- UNODC (2010): *The Globalization of Crime, a Transnational Organized Crime Threat Assesment*, http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf . Lekérdezve: 2012.06.05.

KÖZÉPISKOLÁS VERSENY A 2014. ÉVI KARI NAPOK KERETÉBEN

Idén immár negyedik alkalommal kerül sor a Közgazdaságtudományi Kari Napokra, amelyet hallgatók szerveznek az egyetemi polgároknak. Ebben a tanévben 2014. április 7. és 10. között fog zajlani ez az esemény, kulturális, szakmai és sportprogramokkal.

A tavalyi évben a középiskolák felé is nyitottunk, egy logikai versenyt szerveztünk nekik. Most azonban egy szakmaibb, a gazdaságtudományok iránti érdeklődést felkeltő *vetélkedőt* valósítunk meg.

A versenyt országos szinten hirdettük meg, háromfős csapatok jelentkezését vártuk. A K-Kari Napok szervezői áldozatos munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy a január 27. és február 7. között zajló regisztrációs időszak hatalmas sikerrel zárult: összesen 187 csapat, tehát 561 középiskolás jelentkezett Magyarország 32 városából – a legnagyobb számban Budapest, Győr, Nyíregyháza és Szentes oktatási intézményeiből neveztek diákok.

A megmérettetés négy selejtező fordulóval kezdődött el február 10-én. Az első két fordulóban feleletválasztós tesztekkel találkoztak a csapatok. Ezekben különféle gazdaságtudományi témakörökhöz (pl. gazdaságtörténet, nemzetközi szervezetek, mikroökonómia, pénzügy stb.) és az egyetemhez, illetve a Közgazdaságtudományi Karhoz kapcsolódó kérdéseket kaptak, fordulónként 25-öt. A harmadik feladatsorban a szakmai tudás mellett a találékonyság is előtérbe kerül: képrejtvényekkel, kreatív érveléssel készültek a szervezők, sőt a résztvevőknek lehetőségük nyílik rá, hogy rímfaragó képességüket is megmutassák. A negyedik fordulóban pedig egy előre megadott témával kapcsolatban kell egy rövid, maximum másfél perces videót készíteniük.

A selejtező fordulók végeztével a legjobban teljesítő 10 csapatot behívjuk a személyes döntőre, amelyet április 10-én rendezünk meg a 2014. évi Kari Napokon. Itt egy szakmai zsűri előtt kell bizonyítaniuk, hogy nemcsak az elmélet terén mozognak otthonosan, hanem a gyakorlatban, a való életben is megállják helyüket.

A dobogós helyezettek értékes nyereményekben részesülnek: többek között Farkas Dezsőnek, a Partnerkövető céginformációs rendszer értékesítési vezetőjének és Somlyai Lászlónak, a Core Venture Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt. junior elemzőjének felajánlásából egy ingyenes üzleti, gazdasági képzésen vehetnek részt az iskolájukkal együtt.

TÓTH GÁBOR
projektvezető